

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Net op zee IJmuiden Ver Alpha

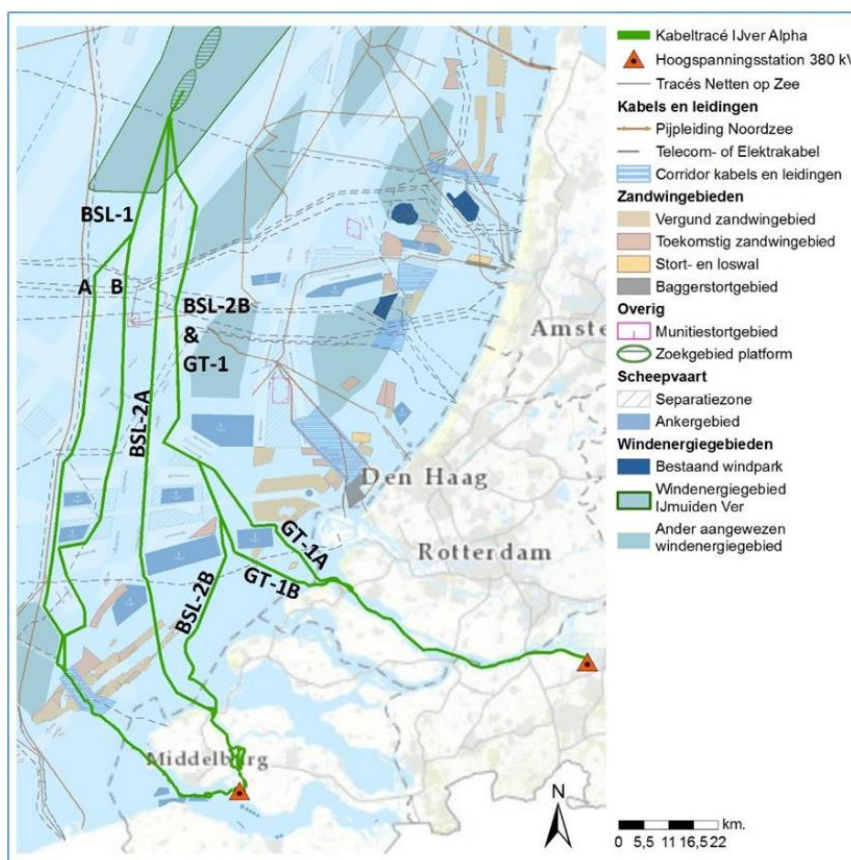
Toetsingsadvies over het tussentijdse milieueffectrapport

29 juli 2020 / projectnummer: 3390

1 Advies in het kort

TenneT, de beheerder van het Nederlandse hoogspanningsnet, wil de windparken op de Noordzee die in het windenergiegebied IJmuiden Ver komen, op het net aansluiten. Dat gebeurt met twee gelijkstroomverbindingen, beide met een vermogen van twee GigaWatt.¹ Ter onderbouwing van een besluit over deze aansluitingen wordt per aansluiting een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Dit advies gaat over de verbinding tussen het zuidelijke deel van het windenergiegebied en het hoogspanningsstation bij Borssele of dat bij Geertruidenberg. De verbinding wordt aangeduid met 'Net op zee – IJmuiden Ver Alpha'.

Figuur 1: Mogelijke kabelroutes voor IJmuiden Ver Alpha (uit: MER fase 1, Deel A)

De ministers van Economische Zaken en Klimaat en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hebben de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd om het deel van het MER te beoordelen dat nu gereed is, het 'MER fase 1'. Daarin zijn de milieugevolgen vergeleken van de mogelijke kabelroutes voor IJmuiden Ver Alpha. De routes en aansluitpunten zijn in figuur 1 in beeld gebracht. Op grond van deze en andere² informatie zullen de ministers het 'voorkeursalternatief' kiezen. Dat is de route die in de volgende fase in detail zal worden onderzocht. In dit advies beantwoordt de Commissie de vraag of alle informatie

¹ Iedere verbinding bestaat uit een platform in het windenergiegebied, waarop de windturbines worden aangesloten, een back-upkabel naar een noordelijker gelegen platform, vier ondergronds liggende kabels voor het transport van stroom of data naar het vasteland, een converterstation dat de gelijkstroom van het windpark omzet in wisselstroom van de gewenste spanning en een aansluiting op het hoogspanningsnet.

² Het gaat om informatie over kosten, omgeving, techniek en toekomstvastheid en om een nog uit te brengen regioadvies.

beschikbaar is voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de keuze van de route.

Wat laat het MER fase 1 zien?

Het MER fase 1 laat zien hoe de alternatieve routes zijn gekozen en wanneer en hoe belanghebbenden bij die keuze zijn betrokken. Het beschrijft uitvoerig waar op zee en op land zich conflicten met andere belangen kunnen voordoen. Verder beschrijft het MER waar effectberkende maatregelen nodig zijn en welke dat kunnen zijn. Uit de analyses komt naar voren dat ongeacht de gekozen route belangrijke negatieve effecten zullen optreden, die qua aard en omvang wel per route anders zullen zijn.

Wat is het oordeel van de Commissie?

De Commissie waardeert de gestructureerde presentatie van het gedegen uitgevoerde onderzoek. Het MER behandelt alle milieuonderwerpen op een detailniveau dat past bij de te voeren discussie en het te nemen besluit, en bevat illustratief en uitgebreid kaartmateriaal.

Op twee punten vindt de Commissie dat de samenvatting bij het MER de informatie in de onderliggende rapporten nog niet goed weergeeft. Het gaat om:

- de samenvattende beschrijving van de verschillen tussen met name de Westerschelde, het Veerse Meer en het Haringvliet en van de ongelijksoortige milieurisico's die zich in ieder van deze wateren voordoen bij het aanleggen van de hoogspanningsverbinding;
- het ontbreken van de aardkundige waarden van het Veerse Meer in de samenvattende effectbeschrijving voor de routes die dat water doorkruisen.

De Commissie adviseert beide punten te verduidelijken en pas daarna het voorkeursalternatief te kiezen, zodat nog met deze verduidelijking rekening kan worden gehouden.

In paragraaf 2.1 van dit advies licht de Commissie haar oordeel toe. De paragraaf eindigt met een advies omtrent de onderzochte optimalisaties voor een van de routes naar het hoogspanningsstation bij Borssele. Tot slot signaleert ze in paragraaf 2.2 enkele aandachtspunten voor het vervolgtraject (MER fase 2). Daarin zullen de milieueffecten van de geselecteerde route in detail worden uitgewerkt.

Achtergrond

Om de hoogspanningsverbindingen naar IJmuiden Ver mogelijk te maken is niet alleen een inpassingsplan nodig, maar ook vergunningen en ontheffingen op grond van de Waterwet, de Wet natuurbescherming en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Er moet een plan- en project-MER worden opgesteld vanwege de lengte van het tracé (zie categorie D 24.2 van het Besluit milieueffectrapportage), de omvang van de grondwateronttrekking (categorie D15.2) en de mogelijk schadelijke gevolgen voor de natuur (zie art. 7.2a Wet milieubeheer).

TenneT stelt de onderzoeksrapporten op die voor dit project nodig zijn, waaronder het MER. Het bevoegd gezag — in dit geval de ministers van Economische Zaken en Klimaat en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties — besluit over het inpassingsplan.

Rol van de Commissie voor de milieueffectrapportage

De onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage is bij wet ingesteld om te adviseren over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij schrijft dus niet het milieueffectrapport. Zij stelt voor ieder advies een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De samenstelling en de werkwijze van deze

werkgroep en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3390](#) op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het oordeel

2.1 MER Fase 1

Effecten en effectbeperkende maatregelen

Het MER fase 1 laat zien dat de aanleg en het gebruik van de verbinding op alle routes zeer negatieve effecten kunnen veroorzaken. Sommige effecten doen zich voor op alle routes, zoals verstoring van de zeebodem en vertroebeling van het water tijdens het begraven van de kabels. Hoe omvangrijk de effecten zijn, kan verschillen per route omdat ze een verschillende lengte hebben of over een verschillende afstand door kwetsbaar gebied lopen. Zo is de langste route bijna een derde langer dan de kortste.³ En ze lopen allemaal door het vanwege natuurwaarden te beschermen gebied 'Bruine Bank', over een afstand die varieert tussen 29 en 55 kilometer.⁴

Sommige effecten doen zich specifiek op bepaalde routes voor. Zo bestaat vooral op de route via de Westerschelde de kans op vrijspoelen van de kabel als gevolg van sterke stroming, is in het bijzonder op de route naar Geertruidenberg de aanwezigheid van verontreinigde waterbodems een probleem en is het Veerse Meer een laagdynamisch gebied met zwakke watercirculatie waarin vergraving mogelijk tot langdurige vertroebeling zal leiden. Hierbij is van belang dat de routes door grote wateren lopen die zijn aangewezen als Natura 2000-gebied (zie ook hierna). De hier te beschermen waarden kunnen gevoelig zijn voor vertroebeling en voor vrijkomen van verontreinigende stoffen.

Ongewenste effecten zijn vaak te voorkomen door de kabelroute enigszins aan te passen, de kabel aan te leggen in een seizoen waarin de effecten op de natuur het kleinst zijn of door een andere aanlegtechniek te kiezen, zoals aanleggen door boren in plaats van vergraven.

Hiermee is volgens de Commissie informatie verzameld over alle aspecten die moeten worden onderzocht voor een goed onderbouwde keuze van de route die in de volgende fase verder zal worden uitgewerkt. Echter, sommige van die aspecten komen niet voldoende naar voren in de samenvatting bij het MER. Daarover gaan de volgende paragrafen.

Noordzee, Voordelta, Westerschelde en 'grote wateren'

De onderzochte kabelroutes lopen deels door vergelijkbaar gebied, met name op de Noordzee. Maar ze gaan ieder ook deels door een ander deel van de kustzone, en door de Westerschelde of een van de 'grote wateren',⁵ die qua kenmerken sterk van elkaar verschillen en waaraan ongelijksoortige (milieu)risico's verbonden zijn (zie hiervoor).

³ Zie tabel 0-5 in de samenvatting van het MER.

⁴ Zie tabel 4-9 op bladzijde 232 in deel B van het MER.

⁵ De routes naar Borssele gaan door de Westerschelde of het Veerse Meer en die naar Geertruidenberg door het Haringvliet, het Hollands Diep, de Biesbosch en de Amer.

De conclusietabel in de samenvatting, met de effectscores per route,⁶ combineert de effecten die op zee en de 'grote wateren' optreden, soms in één score. Daardoor zijn verschillen tussen onder andere de Westerschelde en de 'grote wateren' voor wat betreft de effecten op bijvoorbeeld de watercirculatie in relatie tot de graad van dynamiek in combinatie met vertroebeling, niet goed zichtbaar. De toelichting bij de conclusietabel gaat summier in op relevante verschillen tussen routedelen door de Voordelta, de Westerschelde en de 'grote wateren' en op hoe die verschillen in de scores zijn meegewogen.

Naar het oordeel van de Commissie is dat belangrijke beslisinformatie. Die is nu niet afzonderlijk zichtbaar in de samenvatting bij het MER, die een belangrijke leidraad is voor de besluitvormers bij het kiezen van een voorkeursalternatief.

In dit verband constateert de Commissie verder dat niet duidelijk is waarom de beoordeling van effecten op Natura 2000-gebied Veerse Meer na mitigatie zoveel positiever wordt.⁷ De mitigerende maatregelen lijken immers vooral op de Noordzee en de kustzone betrekking te hebben. Verduidelijkt moet worden hoe met mitigatie van effecten op het Veerse Meer is omgegaan. Licht in dit verband ook toe hoe de informatie over de Voordelta, de Westerschelde en de grote wateren (Veerse Meer en Haringvliet) is geaggregeerd.

De Commissie adviseert om de effecten op de Noordzee, de Voordelta, de Westerschelde en de 'grote wateren' afzonderlijk weer te geven in de samenvatting zodat die informatie kan worden gebruikt bij het kiezen van het voorkeursalternatief.

Effecten op aardkundige waarden: het Veerse Meer

De effectbeoordeling voor aardkundige waarden is in de gekozen systematiek van het MER ondergebracht bij landschap (landbodems). Maar de aardkundige waarden van het Veerse Meer⁸ vallen deels in de waterbodems en zijn daarmee buiten de effectbeoordeling gevallen. De schorren en hoge zandplaten liggen boven water en zijn als reliëfrijke terreinen nog goed herkenbaar. De Middelplaten bestaan uit lagere en zandige delen zonder vegetatie, die overspoeld worden. De eilanden en platen behoren tot de meest waardevolle elementen.⁹

De Commissie adviseert om de aardkundige waarden van het Veerse Meer alsnog te integreren in de effectbeschrijving en pas daarna een voorkeursalternatief te kiezen.

Leemten in kennis: effecten op archeologie bij optimalisatie BSL-2A

Het MER geeft aan over welke onderwerpen informatie ontbreekt en in hoeverre dat informatie tekort het maken van een keuze bemoeilijkt. Zo is bijvoorbeeld het slib- en veengehalte van een groot deel van de te doorkruisen zeebodem onbekend en is het beeld van de bodemverontreiniging rond Geertruidenberg incompleet. Datzelfde geldt voor de beschermde dier- en plantensoorten op het traject op land ten zuiden van het Veerse Meer.¹⁰

De Commissie vindt dat goed is aangegeven waar kennis ontbreekt. Die leemten zullen voor de route die in de volgende onderzoeksfase in detail wordt onderzocht, zo goed mogelijk

⁶ Zie tabel 0-5 op bladzijde 21 van de samenvatting.

⁷ Vóór mitigatie: tabel 4-17 op bladzijde 287 van deel B van het MER. Ná mitigatie: tabel 4-26 op bladzijde 294.

⁸ Zie hiervoor bijvoorbeeld bladzijde 422 en 428 in deel B van het MER.

⁹ Nijhof et al. 2002, Alterra-rapport 577, 22.

¹⁰ Zie respectievelijk tabel 2-22, paragraaf 3.8 en paragraaf 5.8.1 in deel B van het MER.

moeten worden ingevuld. Dat is nodig om te verantwoorden waarom een bepaalde maatregel wel of niet wordt genomen. Een voorbeeld is de leemte in kennis over de effecten van elektromagnetische velden op bijvoorbeeld (kraakbeen)vissen (zie paragraaf 2.2 van dit advies). Een leemte die mogelijk nu nog moet worden ingevuld heeft betrekking op de optimalisatie van route BSL-2A naar Borssele.

Omdat route BSL-2A op zee door een zandwinlocatie loopt, is gezocht naar mogelijkheden om die locatie te ontwijken. Twee mogelijke varianten voor optimalisatie van deze route liggen buiten het gebied dat in een archeologische bureaustudie is onderzocht. Het MER neemt aan dat de ontbrekende informatie geen invloed zal hebben op de effectbeoordeling vanwege de beperkte schaal van de optimalisatie. Dat kan, maar hoeft niet het geval te zijn. De informatie die rechtvaardigt dat de alternatieven gunstiger zijn dan de oorspronkelijke route is niet in beeld.

Of de ontbrekende informatie nu al in beeld moet zijn, hangt af van het antwoord op de vraag of de mogelijkheid om de zandwinlocatie te vermijden al dan niet bij het kiezen van een voorkeursalternatief wordt betrokken. Als het de bedoeling is om de voor- en nadelen van de optimalisaties mee te wegen, dan moet deze lacune voorafgaand aan de keuze van het voorkeursalternatief worden ingevuld. Is dat niet het geval en wordt op andere gronden voor deze route gekozen, dan kunnen de optimalisaties in de volgende fase worden onderzocht.

2.2 MER fase 2: aanbevelingen voor het vervolgtraject

Effecten op de natuur: cumulatie

Zoals in het MER fase 1 is aangegeven, zijn maatregelen nodig om te voldoen aan de eisen die de natuurwetgeving aan de voorgenomen ontwikkeling stelt. In het MER staat dat significante effecten op de mariene natuur zijn te voorkomen door toepassing van de randvoorwaarden uit het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC).¹¹ De Commissie heeft eerder opmerkingen geplaatst bij de wijze waarop in het KEC de (cumulatieve) effecten op onder andere bruinvissen worden ingeschat.¹² Die inschatting kan consequenties hebben voor de aard en de omvang van de maatregelen die nodig zijn om ontoelaatbare effecten te voorkomen. De Commissie vindt het dan ook essentieel dat de effecten, en daarmee de te nemen maatregelen, bij de uitwerking van het VKA goed worden onderbouwd. Ze vindt dat nodig ondanks het feit dat de effecten van het aanleggen van de windparken omvangrijker dan die van het aanleggen van de hoogspanningskabels en die van de heiwerkzaamheden voor het platform op zee. Een verwijzing naar het KEC kan in het MER fase 2 dus niet volstaan.

Effecten op de natuur: Bruine Bank

Alle routes doorkruisen de Bruine Bank, een uitgestrekte zandbank op zee die buiten het broedseizoen een belangrijk rui- en foerageergebied is voor zeevogels en een paaigebied voor vissen. De Bruine Bank staat op de nominatie om als Natura 2000-gebied te worden aangewezen.¹³ Omdat het gebied nog niet is aangewezen, is nog onduidelijk wat de instandhoudingsdoelstellingen zijn.¹⁴ En ook de begrenzing is nog niet bekend. Daarom zijn in het

¹¹ Zie bijvoorbeeld bladzijde 61 in deel A en bladzijde 34-35 en 169 in deel B van het MER.

¹² Zie hiervoor project 3369 op www.commissiemer.nl

¹³ Zie hiervoor bladzijde 36 in deel B van het MER.

¹⁴ Zie bijvoorbeeld bladzijde 230 en 237 van deel B van het MER waar wordt opgemerkt dat onzeker is of ook bepaalde habitats en bruinvissen als te beschermen waarden zullen worden aangemerkt.

MER de gevolgen van het project voor dit gebied voor de zekerheid als ‘zeer negatief’ beoordeeld.¹⁵ In de volgende fase zal een realistische inschatting moeten worden gemaakt van de te verwachten effecten uitgaande van de laatste inzichten over de begrenzing en de instandhoudingsdoelstellingen.¹⁶

Effecten op de natuur: stikstofdepositie

De kleine, tijdelijke stikstofdeposities op de natuur, veroorzaakt door het aanleggen van de kabels, zijn in beeld gebracht voor alle alternatieven.¹⁷ Het MER constateert dat alle alternatieven leiden tot extra depositie op al overbelaste Natura 2000-gebieden. Verder wordt geconstateerd dat wat een alternatief toevoegt en in welk gebied en op welk habitatype dat gebeurt, voor ieder alternatief anders is. Dat bemoeilijkt de onderlinge vergelijking van de alternatieven.

Hoe met deze problematiek moet worden omgegaan, hangt volgens het MER af van nog te formuleren overheidsbeleid.¹⁸ Mogelijk kan in de op te stellen passende beoordeling worden onderbouwd dat tijdelijke stikstofdepositie niet leidt tot aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden.¹⁹ Als uiteindelijk uit de passende beoordeling blijkt dat er wel sprake is van aantasting, dan zal een ADC-toets²⁰ aan de orde zijn.²¹

Effecten op de natuur: elektromagnetische velden

Over de precieze effecten van elektromagnetische velden op bijvoorbeeld vissen en kraakbeenvissen en eventuele verschillen tussen effecten van gelijkstroom en die van wisselstroom is nog weinig bekend.²² Het MER stelt dat bundeling van de gelijkstroomkabels voor IJmuiden Ver Alpha kan leiden tot een kleiner elektromagnetische veld. In situaties waarin sprake is van een elektromagnetische veld, is dieper begraven van de kabels een effectieve maatregel om de invloed van het veld te beperken. Maar dat kan andere negatieve effecten veroorzaken zoals meer vertroebeling en meer schade aan eventueel aanwezige archeologische waarden.

Om meer duidelijkheid over de effecten te krijgen inventariseren TenneT, Witteveen+Bos en Arcadis de meest relevante kennisleemten voor het net op zee. Met een onderzoeks- en monitoringsplan voor de komende jaren willen ze deze kennisleemte verkleinen.

¹⁵ Zie hiervoor bladzijde 236–237 in deel B van het MER.

¹⁶ Zie hiervoor bladzijde 8 van het [advies van de Commissie over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport](#) (oktober 2019).

¹⁷ Zie bijvoorbeeld tabellen 5–8 en 5–11 in deel B van het MER.

¹⁸ Zie hiervoor bladzijde 92 in deel A van het MER. Aangenomen wordt dat er voor projecten met kortstondige negatieve effecten in de aanlegfase en positieve effecten in de gebruiksfase een aparte regeling komt.

¹⁹ De Commissie wijst erop dat in de aanvullende passende beoordeling voor het Rijksinpassingsplan "Net op zee Hollandse Kust (Noord en West Alpha)" is onderbouwd dat geen aantasting van de natuurlijke kenmerken optreedt. Bepalend daarbij is, naast de omvang van de stikstofdepositie, de staat van instandhouding van de habitatypes en soorten die in het geding zijn.

²⁰ Met deze toets moet worden aangetoond dat er geen minder schadelijke alternatieven zijn (A), dat er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn om het project uit te voeren (D) en dat het verlies aan natuurwaarden vooraf kan worden gecompenseerd (C).

²¹ De Commissie heeft eerder in overweging gegeven om een eventuele ADC-toets in één keer uit te voeren voor meerdere windparken op zee en de daarmee verbonden kabelbesluiten als mocht blijken dat de aantasting van natuurlijke kenmerken niet met voldoende zekerheid is uit te sluiten ([Tussentijds toetsingsadvies over het milieueffectrapport Net op zee Hollandse Kust west Beta. December 2019](#)).

²² Zie bladzijde 299 in deel B van het MER.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. Theo Fens

dr. Johan Lembrechts (secretaris)

dr. Heleen van Londen

ir. Kees Slingerland (voorzitter)

dr. Bert van der Valk

ing. Rob Vogel

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Een inpassingsplan en diverse vergunningen, waaronder een vergunning op grond van de Waterwet.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het [Besluit milieueffectrapportage](#) geven aan om welke activiteiten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit D24.2, "de aanleg van een ondergrondse hoogspanningsleiding". Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluiten

Ministers van EZK en BZK

Initiatiefnemer besluiten

Voor het inpassingsplan: Ministers van EZK en BZK

Voor de vergunningen: TenneT

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3390](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

